

KJØPER MEST SKJØNNLITTERATUR

BOKBRANSJEN. Bokhandlene har kjøpt inn 3,7 prosent mer bøker de hittil i år sammenlignet med samme periode i fjor. Bokhandlene kjøper inn mer skjønnlitteratur enn i fjor, men mindre sakprosa. Skjønnlitteraturen har en innkjøpsvekst på 4,6

prosent, mens billigbøker har en innkjøpsvekst på 9,4 prosent. Det er kjøpt inn 9,6 prosent mindre sakprosa hittil i år sammenlignet med fjoråret. Tallene er hentet fra Forlagsentralen og Sentral-distribusjon, skriver bokogsamfunn.no.

Skibladner.

SKIBLADNER TRENGER PENGER

KULTURMINNE Skibladner trenger 750.000 kroner ekstra i driftsmidler årlig for klare å gå rundt økonomisk. Stortingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap) fra Gjøvik, er Skibladnerentusiast og har satt igang en spesialaksjon for å skaffe mer

penger til driften av skipet, skriver Oppland Arbeiderblad. Han prøver å få mjøs kommunene og fylkeskommunene til å gi mer. Hagebakken håper at staten, via kulturdepartementet vil være villig til å dekke resten. Skibladner 150 år i år.

FESTIVAL

Anarkismen lever på Karlsøy i Troms

På Karlsøyfestivalen er det ingen sjefer, bare medarbeidere. Samtlige publikummere er med i arrangementstablen.

Karlsøyfestivalen startet som en markering av motstand mot et samfunn der de viktigste verdiene er lønnsomhet, konkurranse og grådighet. Dagene på Karlsøy er en feiring av alle positive motkrefter.

Festivalen begynte forsiktig på tirsdag, men det er først i dag det braker løs med konserter og fullt program fram til søndag. Hit kommer Tungtvann for femte gang, Ole Paus, svenske Mikael Wiene, Gatas Parlament, Hopalong Knut, Magnus Eliassen og mange andre, i tillegg til politiske seminarer med blant andre husokkupantene fra Svartlamon i Trondheim og daglige filmvisninger av filmklubben «Spis de rike».

– Festivalen er større enn vi ønsker, men mange vil delta og vi vil lage et godt program, sier festivalkoordinatoren Svein-Egil Haugen.

Sammen med kona Grethe flyttet han til Karlsøy på 1970-tallet, ei tid da lokalbefolkningen fikk tilskudd for å flytte inn på fastlandet. Tilflytterne kom for å dyrke «flower power» og anarkisme. I løpet av festivalen ventes 2000 besøkende til øya med 50 fastboende.

Fritt for vakt hold

På Karlsøyfestivalen er det ingen sjefer, bare medarbeidere. Også publikum er med på festivalmøtene, der ansvarsoppgavene blir fordelt og eventuelle problemer underveis tas opp.

– Alle som er her bidrar med ett eller annet og tar ansvar for

GJESTEARBEIDER: Marrayon Carlsson fra Halden har vært med som frivillig på Karlsøyfestivalen i flere år. FOTO: KARLSØYFESTIVALEN

hverandre. Om noen blir for fulle, oppfordrer vi vennene til å passe på, forteller Haugen. Øya er fri for sikkerhetsvakter, bare et enkelt gjerdet markerer festivalområdet. Det har ikke hatt noen uheldige episoder hittil.

– Alle vil beholde stemningen og friheten som er her på øya, derfor går det problemfritt uten vakt hold, sier Haugen.

Kjærlighetssoldater

I festivalens manifest står det at den skal gjenspeile, gjenskape og fremme alle de alternative krefte som kjemper for en annen og bedre verden preget av solidaritet, medfølelse og kjærlighet.

– Det var en som snakket om at dere var en gjeng med kjærlighetssoldater?

– Haha, han var vel forelska han da. Men det sier vel litt om stemningen her oppe, svarer den gamle hippen blidt.

GUNHILD AASLIE SOLDAL
gunhild.soldal@nationen.no

Bygdeoriginalen Yoko Ono

Den 12. august har du sjansen til å høre 73 år gamle Yoko Ono på Øyafestivalen i Oslo. Ono, som er mest kjent som kunstner og enken etter John Lennon, er rockens definitive bygdeoriginal.

Bygdedyret kaller en ofte en form for bakstreverskhet som kan finnes i små miljøer. Og er det noe bygdedyret slår hardt ned på så er det bygdas originaler.

Bygdeoriginaler har en del felles kjennetegn. I øynene til bygdedyret sier og gjør bygdeoriginalen ting en ikke burde. Og om nå en bygdeoriginal gjør det en normalt skal gjøre, gjør han dem gjerne på andre måter enn vi er vant til. En original fra bygda jeg bodde i gjennom oppveksten nektet å møte i sin kones begravelse, fordi hun ikke ville komme i hans. En annen original fra samme bygd hadde alltid med seg kona si på butikken. Men hun var plassert i en gjødselskuffe bak traktoren.

Andre kjennetegn ved bygdeoriginaler er at de ofte gjør ting i livet til feil tidspunkt eller i feil rekkefølge. En annen original fra samme bygda tok alltid morgenstellet i fjøset ved dugurdstider, og nattstellet en gang utpå morgenviksten. Og bygdedyret murret.

På toppen av det hele tabber bygdeoriginalene seg ut sosialt. Mer eller indre frivillig skritter de over stilling og stand, tramper i salater, og overser normer og regler. Et eksempel er en original jeg husker fra barndommen, som gjorde furore i et bursdagsselskap da han bestemte seg for å ta ut og slikke rent glassøyet sitt mellom bløtkakebitene.

Men det er ikke sikkert at slik oppførsel får konsekvenser. Det meste av annerledeshet blir akseptert bare originalen blir gammel nok, originalene har nemlig det til felles at alderen virker formildende. Et langt liv på utsiden i bygda betaler seg i alderdommen. Sakte stilner bygdedyret og forakten blir omskapt til respekt.

Vellykket kunstner

Yoko Ono er uten tvil en bygdeoriginal, med alle kjennetegnene jeg nevnte tidligere. Men forskjel-

len er at bygda hun ikke passet inn i ikke er et fast sted, men en musikkform, rocken. Men før hun entret rocken skjedde mye.

Yoko Ono ble født i 1933 inn i en rik bankierfamilie fra Japan. Oppveksten hadde hun delvis i Japan og delvis i USA, og som 24-åring brøt hun med veien lagt opp for henne, droppet hun ut av college, hvor hun studerte komponering og flyttet til New York for å bli kunstner. Som nyinnflyttet i storbyen var Ono fattig og hun leide seg inn i et kummerlig loft, uten elektrisk lys. Det var i denne perioden Ono fant sine uttrykk: Performance, installasjon og tekster med oppfordringer til leseren.

Etter intenst kunstnerisk virke og tilsvarende sosial omgang ble Onos lille loft etter få år senter for Manhattans eksperimentelle undergrunn innen kunst og musikk. Kunstbevegelsen rundt Ono ble etter hvert døpt Fluxus, som betyr noe som flyter. Og denne kunsten skulle være kortsiktig og enkel. I hva som helst var utgangspunktet kunst, en dråpe som renner, en sommerfugl som flyr, en hvit tom boks. Og dermed var det også plass til lyd.

Til å sette sammen programmet for lydkunst og musikk fikk Ono hjelp av La Monte Young. Young er en komponist av den ekstreme sorten, kanskje mest kjent for å ha startet det som, med Andy Warhols hjelp og Lou Reed på vokal, utviklet seg til det mange regner som verdens første punkband: The Velvet Underground.

Gjennom lydkunsten ble Ono også god venn med noen av det tjuende århundrets viktigste komponister: Henry Flynt, David Tudor og ikke minst, John Cage. Navnet John Cage sier deg ingenting, men han er samtidsmusikkens svar på Brahms, Beethoven og Bach til sammen. Dagens popmusikk heller ikke vært den samme uten ham: John Cage fant opp samplin-

gen, var den første til å bruke plastspillere som instrumenter.

På denne tiden giftet også Ono seg for første gang, med Toshi Ichianagi, som var samtidsmusikkomponist.

Etter hvert ble Yokos konserter og sceneshow gradvis flyttet oppover Manhattan til bedre strøk. Gjennom dette bygde hun seg et navn, og hun stilte ut kunsten sin i stadig bedre gallerier. Midt på 1960-tallet ble hun sammen med sin andre ektemann, den danske-amerikanske filmskaperen Tony Cox. Sammen ble de foreldre til en datter som het Kyoko, og samtidig to av de viktigste kunstnerne i amerikansk undergrunn.

Det er ikke utenkelig at Ono uansett ville ha blitt kjendis på grunn av kunsten sin. Karrieren gikk bare en vei, men så skjedde det katastrofale: Hun forelsket seg i en popstjerne!

John & Yoko

Historien er gjentatt til det kjedsommelige: Ono stilte ut i London, og en av utstillingsgjestene var John Lennon. Hun kjente knapt til ham, popmusikk var ikke hennes ting, dessuten hadde hun vært for gammel for den slags da the Beatles slo igjennom i USA. Men de møttes og ble forelsket, og plutselig var Lennon med og lagde hen-

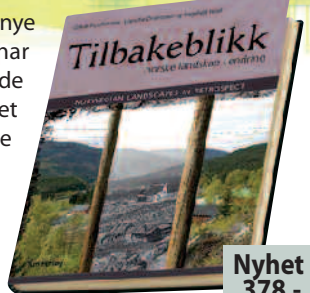
BJØRN HATTERUD

Kulturhistorikeren fra Brumunddal har sans for bygdeoriginaler. I en serie i dag og i morgen forklarer han hvorfor Yoko Ono er som bygdeoriginal å regne.

Sterk tankevekker!

Boka viser gjennom gamle og nye bilder hvilke endringer som har skjedd i det norske landskapet de siste hundre år. Bildene viser at det haster med å prioritere hvilke landskap vi skal ta vare på.

"Jeg håper folk får se dette, tenker over det, og bruker det," sa Ola T. Heggem, statssekretær i Landbruksdepartementet, under lanseringen av boka.

SBN 529-3049-2 160 s. Innb. Norsk tekst/eng. sammendrag

Nyhet 378,-

Tun Forlag

bestilling@tunforlag.no
Ordrekontor: 21 31 44 00/33